

cundi feliciores, quia ex voluntate sua consistunt ei: tertii felicissimi, qui, in profundissima Dei misericordia quasi quodammodo sepulta iam arbitri sui potestate, in divitiis gloriae in spiritu ardoris rapiuntur, nescientes sive in corpore, sive extra corpus; hoc solum scientes, quod rapti sint. Beatus qui ubique te ducem habet, Domine Iesu, non illum refugam spiritum qui statim ascendere voluit et tota divinitatis dextera percussus est. Nos autem populus tuus et oves pascuae tuae sequamur te, per te, ad te: quia tu es via, veritas et vita; via in exemplo, veritas in promissio, vita in praemio. Verba enim aeternae vitae habes; et nos cognoscimus et credimus quia tu es Christus Filius Dei vivi, qui es super omnia Deus benedictus in saecula. Amen.

Varia de SS. Nomine Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENENSI, VOL. II, SERM. 49).

3538 **U**t igitur hoc ferventius et devotius observetur utilitates, ac profectus quos nobis conferat hoc Nomen Iesu diligentius consideremus. Est enim simillimum soli: sicut enim sol iste materialis suo vigore, splendore, ac calore vivificat, augmentat, atque servat cuncta terrae viventia; sic Nomen Iesu cunctis in hoc saeculo peregrinis vitam gratiae praestat et incipientibus, et proficientibus. Proinde Zach. vi, ait: *Oriens nomen eius*, id est, sicut sol refulgens in Oriente. Et iterum (Ps. xviii) ait: *In sole posuit tabernaculum suum*, id est, fecit solem mysticum, qui est radiosa fides tabernaculum Nominis sui. Distinguiamus igitur fulgorem huius sacri Nominis in duodecim splendidos radios, ut abundantia radiosae fidei Nominis Iesu Christi in duodecim articulis per duodecim Apostolos per totum universum radiose diffusae mystice designetur, sicut (Ecc. xlii), dicitur: *Sol illuminans per omnia respexit*.

3539 Primo incipientibus enim quatuor radios, seu radios virtutes habet Nomen Domini Iesu, secundum quod quatuor mala adversantur eis. Est enim adversaria; primo culpa, secundo pugna, tertia concupiscentia, quarto etiam poena. Contra haec quatuor est Nomen Iesu. Primo refugium poe-

nitentium, secundo vexillum praefiantium, tertio remedium infirmantium, quarto solatium patientium.

IN OCTAVA ASCENSIONIS

Homilia S. Gregorii Papae.
Habetur integra in die Ascensionis.

Homilia Venerabilis Bedae Presbyteri.
IN DIE ASCENS. HOMIL.

3540 **Q**UOMODO novissime, quasi iam ultra eum non viderint? Novissimum quippe illud est, quo Dominum Apostoli in terra viderunt, quando ascendit in coelum, quod factum est quadragesimo die post eius resurrectionem. Numquid nam tunc exprobraturus erat, quod non credidissent eis qui eum viderant resurrexisse, quando iam et ipsi post resurrectionem toties eum viderant? Illud ergo accipiamus, post multas demonstrationes eius, quibus per dies quadraginta discipulis suis praesentatus est, cum etiam novissime recumbentibus illis undecim apparuisse, id est, ipso quadragesimo die. Et quoniam iam erat ab eis ascensus in coelum, hoc eis illo die maxime exprobrare voluisse, quia his qui viderant eum resurrexisse non crediderant, antequam eum ipsi viderent: cum utique post ascensionem suam praedicantibus illis Evangelium, gentes quae non viderunt, fuerant crediturae. Post illam quippe exprobrationem secutus, ait idem Marcus:

3541 *Et dixit eis: Euntes in mundum universum, praedicate Evangelium omni creaturae: qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur.* Hoc ergo praedicaturi, quoniam qui non crediderit, condemnabitur, cum id utique non crediderit quod non vidit, non ipsi primitus fuerant obiurgandi, quod antequam Dominum viderent, non crediderint eis quibus Dominus apparuisset? Quod vero dixit eis:

3542 *Euntes in mundum universum, praedicate Evangelium omni creaturae.* Numquid sanctum Evangelium vel insensatis rebus, vel brutis animalibus fuerat praedicandum, ut de eo discipulis dicitur: *Praedicate omni creaturae.* Sed omnis creaturae nomine potest omnis natio gentium designari. Ante enim dictum fuerat: *In viam gentium ne abiitis*: nunc autem dicitur: *Praedicate omni creaturae*, ut, scilicet, prius a Iudaea Apostolorum repulsa praedicatio, tunc nobis in Adiutorium fieret, cum hanc illa ad damnationis suae testimonium superba repulisset.

3543 *Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur.* Fortasse unusquisque apud semetipsum, dicat: Ego iam credidi, salvus ero; verum dicit, si fidem operibus tenet. Vera etenim fides est, quae in hoc quod verbis dicit, moribus non contradicit. Hinc est enim quod de quibusdam falsis fidelibus Paulus dicit: *Qui confitentur se nosse Deum, factis autem negant.* Hinc Ioannes ait: *Qui dicit se nosse Deum, et mandata eius non custodit, mendax est.* Cum autem dicatur: *Qui vero non crediderit, condemnabitur*, quid hic dicimus de parvulis, qui per aetatem adhuc credere non valent: nam de maioribus nulla quaestio est. In Ecclesia ergo Salvatori per alios parvuli credunt, sicut ex aliis ea quae illis in baptismo remittuntur peccata traxerunt.

3544 *Signa autem eos qui crediderint, haec sequentur: In nomine meo daemonia eicient, linguis loquentur novis, serpentes tollent, et si mortiferum quid biberint, non eis nocbit, super aegros manus imponent, et bene habebunt.* Numquid quia ista signa non facimus, minime credimus? Sed haec necessaria in exordio Ecclesiae fuerunt: ut enim ad fidem cresceret, miraculis fuerat nutrienda. Quia et nos cum

arbusta plantamus, tamdiu eis aquam fundimus, quousque ea in terra convalescere videamus. At si semel radicem fixerint, irrigatio cessabit. Hinc est enim quod Paulus dicit: *Linguae in signum sunt non fidelibus, sed infidelibus.* An non habemus de his signis atque virtutibus quae adhuc subtilius considerare debeamus? Sancta quippe Ecclesia quotidie spiritualiter facit, quod tunc per Apostolos corporaliter faciebat. Nam sacerdotes eius cum per exorcismi gratiam manus credentibus imponunt, et habitare malignos spiritus in eorum mente contradicunt, quid aliud faciunt, nisi daemonia eiciunt? Et fideles quique qui iam vitae veteris saecularia verba derelinquunt, sancta autem mysteria insonant, conditoris sui laudes et potentiam, quantum praevalet narrant, quid aliud faciunt, nisi novis linguis loquuntur? Qui dum bonis suis exhortationibus malitiam de alienis cordibus auferunt, serpentes tollunt, et dum pestiferas suasiones audiunt, sed tamen ad operationem pravam minime pertrahunt, mortiferum quidem est quod bibunt, sed non eis nocbit; qui quoties proximos suos in bono opere infirmari conspiciunt, dum eis tota virtute concurrunt, et exemplo suae operationis illorum vitam roborant, qui in propria actione titubant, quid aliud faciunt, nisi super aegros manus imponent, ut bene habeant? Quae nimirum miracula tanto maiora sunt, quanto magis spiritualia: tanto maiora sunt, quanto per haec non corpora, sed animae suscitantur.

3545 *Et Dominus quidem Iesus postquam locutus est eis, assumptus est in coelum, et sedet a dextris Dei.* Considerandum nobis est, quid est quod Marcus ait: *Sedet a dextris Dei*, et Stephanus dicit: *Videos coelos apertos, et Filium hominis stantem a dextris Dei.* Quid est quod

Marcus hunc sedentem, Stephanus vero stantem se videre testatur? Sed scimus quia sedere iudicantis est, stare vero pugnantis vel adiuvantis. Quia ergo Redemptor noster assumptus in coelum, et nunc omnia iudicat, et ad extremum iudex omnium veniet, hunc post assumptionem Marcus sedere describit, quia post ascensionis suae gloriam, iudex in fine videbitur: Stephanus vero in laboris certamine positus, stantem vidit, quem adiutorem habuit, quia ut iste in terra persecutorum infidelitatem vinceret, pro illo de coelo illius gratia pugnavit. Sequitur:

3546 *Illi autem profecti praedicaverunt ubique, Domino cooperante et sermone confirmante sequentibus signis. Quid in his considerandum est, quid memoriae commendandum nisi quod praeceptum obedientiae, obedientiam vero signa secuta sunt? Inter quae notandum, quod Evangelium suum Marcus quanto tardius ceteris inchoavit, tanto in longiora scribendo tempora porrexit. Nam neque de nativitate ipsius Domini aut praecursoris eius, neque de infantia vel pueritia utriuslibet eorum aliqua commemorans, neque de nativitate Salvatoris altius scribens, excepto quod eum in capite Evangelii sui Filium Dei nominat, ab initio Evangelicae praedicationis, quod per Ioannem factum est, coepit, et ad illud usque tempus narrando pervenit, quo Apostoli idem Evangelii verbum totum praedicando disseminare per orbem. Restat sane quaestio non minima, quomodo scripserit idem Evangelista angelum dixisse mulieribus: *Ite, dicite discipulis eius et Petro, quia praecedet vos in Galilaam ibi eum videbitis sicut dixit vobis*, nec tamen ibi visum a Discipulis Dominum, in ullo post haec Evangelii sui loco retulerit. Et quidem Matthaeus abiisse discipulos dicit in Ga-*

lilaam ibique Dominum vidisse et adrasse, et praeceptum ab eo accepisse eundi, docendi, baptizandi omnes gentes in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Attamen inspecta aliorum scriptura Evangelistarum, docet eum saepius antea visum discipulis, maxime ipso die resurrectionis eius in Ierosolymis, et in castello Emaus. Quare ergo specialiter se in Galilaam praecessurum, et ibi a discipulis videndum praedixit, cum neque ibi solum, neque ibi primum fuerit visus? Videamus ergo cuius mysterii gratia secundum Matthaeum et Marcum resurgens ita mandaverit: *Praecedam vos in Galilaam, ibi me videbitis*. Quod etsi completum est, tamen post multa completum est, cum mandatum sic sit, (quamquam sine praedicio necessitatis) ut aut hoc solum, aut hoc primum expectaretur fieri debuisset. Proculdubio ergo quoniam vox est ista non Evangelistae narrantis, quod ita factum sit, sed angeli ex mandato Domini et ipsius Domini, Evangelistae autem narrantis; sed ita ab angelo et a Domino dictum sit, prophetiae dictum accipiendum est. Galilaea namque interpretatur vel transmigratio, vel revelatio. Prius itaque secundum transmigratiois significationem, quid aliud occurrit intelligendum: *Praecedet vos in Galilaam, ibi eum videbitis, sicut dixit vobis*, nisi quia Christi gratia de populo Israel transmigratura erat ad gentes, quibus Apostoli praedicantes Evangelium nullo modo crederentur, nisi eis ipse Dominus viam in cordibus hominum praepararet? Et hoc intelligimus, *praecedet vos in Galilaam*. Quod autem gaudentes mirantur, disruptis et exietis difficultatibus aperiri sibi ostium in Domino per illuminationem fidelium, hoc intelligitur, *ibi eum videbitis*, id est, ibi membra eius invenietis, ibi vivum corpus eius in eis qui

vos susceperint, agnoscetis. Secundum illud autem quod Galilaea interpretatur revelatio, non iam in forma servi intelligendum est, sed in illa, in qua aequalis est Patri, quam promisit apud Ioannem dilectoribus suis cum diceret: *Ego diligam eum et ostendam illi meipsum*. Non utique, secundum id quod iam videbatur, et quod etiam resurgens cum cicatricibus non solum videndum, sed etiam tangendum postmodum ostendit, sed secundum illam ineffabilem lucem qua illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, secundum quam lucet in tenebris, et tenebrae eum non comprehenderunt. Illuc nos praecessit, unde ad nos veniens non recessit, et quo nos praecedens non deseruit. Illa erat revelatio tanquam vera Galilaea, cum similes ei erimus, ibi eum videbimus sicuti est. Ipsa erit etiam beatorum transmigratio ex isto saeculo in illam aeternitatem, si eius praeccepta sic amplectamur, ut ad eius dexteram aggregari mereamur. *Tunc enim ibunt sinistri in combustionem aeternam, iusti autem in vitam aeternam. Hinc illic transmigrabunt, et ibi eum videbunt, quomodo non vident impii. Tolle tur enim impius ne videat claritatem Domini, et impius lumen non videbit. Haec est autem vita aeterna, ut cognoscant te unum verum Deum, et quem misisti Iesum Christum, sicut in illa aeternitate cognoscitur, quo suos perducet per formam servi, ut eum liberi contemplantur per formam Domini*. Quod nobis quoque, praestare dignetur Iesus Christus, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et glorietur Deus per immortalia saecula saeculorum. Amen.

Varia de SS. Nominis Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENSIS, VOL. II, SERM. 49).

3547 **P**RUVO HOMO IESU EST REFUGIUM peccentium, scilicet, contra malum culpae: Quis enim peccator non timeat nomen potentiae? quis non pa-

veat nomen divinae irae? aut quem non terreat nomen furoris Dei? aut quem nominari audeat Dominum ultionum? Sed, ecce, Nomen Iesu dulce refugium in quo exinanitur potestas, seu maiestas, dulcescit pietas, et Dei magna misericordia demonstratur.

3548 **O**lim vero in veteri Testamento in lege timoris erat terribile nomen Dei; unde Is. xxx, dicitur: *Eccce, nomen Domini de longinquo venit, ardens furor eius, et gravis ad portandum*. Vide quam terribile est nomen Dei, ubi ardor, furor, et pondus utique ad comburendum, ad saeviendum, ad obruendum.

3549 **S**ed haec omnia contemperata sunt in fonte misericordiae et pietatis, id est, in utero virginali per Iesum Christum amorosum nostrum. Nam ibi ardor redactus est ad temperiem, furor ad mansuetudinem, et pondus ad laevitatem; unde iam filius a philos, quod est amor, denominatur; ac per hoc Dei amor immensus ad nos peccatores manifestus palam fiat. Proinde (Luc. 1), ait Angelus ad Mariam: *Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi: Ideoque quod ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei*.

FERIA SEXTA POST OCT. ASCENS.

Homilia S. Augustini Episcopi.

IN EVANG. IOANN. TRACT. 93

3550 **I**n his quae praecedunt hoc Evangelii capitulum, Dominus discipulos suos ad inimicorum odia perterenda confirmans, suo quoque praeparavit exemplo, ut eum imitandis fierent fortiores: addens et promittens eis quod venturus esset Spiritus sanctus, qui de illo testimonium perhiberet, et adiciens quod et ipsi fierent testes eius, hoc utique in eis operante Spiritu sancto. Sic enim ait: *Ille testimonium perhibebit de me, et vos testimonium perhibebitis* (IOANN. XV, 26). Utique quia ille perhibebit, etiam vos perhibebitis: ille in cordibus vestris, vos in vobis vestris: ille inspirando, vos sonando, ut possit impleri: *In omnem terram exivit sonus eorum* (PSAL. XVIII, 5). Parum quippe fuerat eos adhortari exemplo suo, nisi

impleret Spiritu suo. Denique apostolus Petrus, cum iam verba eius audisset, ubi dixerat: *Non est servus maior domino suo, si me persecuti sunt, et vos persequuntur* (IOANN. XV, 20); et hoc in illo iam videret impleri, in quo patientiam Domini sui, si exemplum sufficeret, debuit imitari: succubuit et negavit, non utique ferens quod illum ferre cernebat. Cum vere accepit donum Spiritus sancti, quem negaverat praedicavit; et quem confiteri timuerat, non timuit profiteri. Prius enim exemplo quidem fuerat edoctus, ut quod fieri convenerat nosset; sed nondum fuerat virtute fultus, ut quod noverat faceret: instructus erat ut staret, sed non erat firmatus ne caderet. Quod posteaquam per Spiritum sanctum factum est, annuntiavit usque ad mortem, quem negaverat timens mortem. Ideo Dominus in hoc consequenti capitulo, de quo nunc vobis loquendum est, *Haec, inquit, locutus sum vobis, ut non scandalizemini*. Canitur quippe in Psalmo: *Pax multa diligentibus legem tuam, et non est illis scandalum* (PSAL. CXVIII, 165). Merito itaque promisso Spiritu sancto, quo in eis operante fierent testes eius, subiunxit: *Haec locutus sum vobis, ut non scandalizemini*. Cum enim charitas Dei diffunditur in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis, fit pax multa diligentibus legem Dei, ut non sit illis scandalum.

355^t Deinde quid passuri essent, iam exprimens ait: *Extra synagogas facient vos* (IOANN. XVI, 2). Quid autem mali erat apostoli expelli de synagogis Iudaicis, quasi non inde fuerant se separaturi, etiamsi eos nullus expelleret? Sed nimirum hoc voluit denuntiare, quia Iudaei Christum non fuerant recepturi, a quo isti non fuerant recessuri; et ideo futurum erat, ut foras mitterentur cum illo ab eis, qui esse nollent in illo, hi

qui esse non possent sine illo. Nam profecto quia non erat ullus alius populus Dei quam illud semen Abrahae, si agnoscerent et reciperent Christum, tamquam rami naturales in olea permanerent; nec aliae fierent Ecclesiae Christi, aliae synagogae Iudaeorum: eadem quippe essent, si in eodem esse voluissent. Quod quia noluerunt, quid restabat nisi ut remanentes extra Christum, extra synagogas facerent eos, qui non relinquerent Christum? Accepto quippe Spiritu sancto testes eius effecti, non utique tales essent, de quibus dicitur: *Multi principes Iudaeorum crediderunt in eum; sed propter metum Iudaeorum, ne pellerentur de synagogis, non audebant confiteri eum: dilexerunt enim gloriam hominum magis quam Dei* (IOANN. XII, 42, 43). Crediderunt ergo in eum, sed non sic quomodo eos volebat credere, qui dicebat: *Quomodo potestis credere, gloriam ab invicem exspectantes, et gloriam quae a solo Deo est non quaerentes?* (Ibid. v, 44). Discipulis ergo sic in eum credentibus, ut impleti Spiritu sancto, hoc est dono gratiae Dei, non sint de numero eorum, qui ignorantes Dei iustitiam et suam volentes constituere, iustitiae Dei non sunt subiecti (ROM. X, 3); nec de illorum, de quibus dictum est: *Dilexerunt gloriam hominum magis quam Dei*: illa congruit prophetia, quae de ipsis inventur impleta: *Domine, in lumine vultus tui ambulabunt, et in nomine tuo exsultabunt tota die, et in tua iustitia exaltabuntur: quoniam gloria virtutis eorum tua es* (PSAL. LXXXVIII, 16-18). Merito eis dicitur, *Extra synagogas facient vos*: illi, scilicet, qui *zelum Dei habent, sed non secundum scientiam*; propter quod *ignorantes Dei iustitiam et suam volentes constituere* (ROM. X, 2, 3), eos expellunt qui non in sua, sed in Dei iustitia exaltantur, nec expulsi ab hominibus erubescunt,

quoniam gloria virtutis eorum ipse est.

355^s Denique cum hoc eis dixisset adiecit: *Sed venit hora ut omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se praestare Deo: et haec facient vobis, quia non cognoverunt Patrem neque me* (IOANN. XVI, 2, 3). Hoc est, non cognoverunt Deum nec eius Filium, cui se in vobis occidendis praestare arbitrantur obsequium. Quae verba Dominus ita subiecit, tamquam ex hoc consolaretur suos, qui de synagogis Iudaicis pellerentur. Praenuntians enim quae mala essent pro eius testimonio perpersuri, *extra synagogas, inquit, facient vos*. Nec ait: Et venit hora, ut omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se praestare Deo. Quid ergo ait? *Sed venit hora*: quemadmodum diceret, si aliquid boni post mala ista praediceret. Quid sibi ergo vult *extra synagogas facient vos, sed venit hora*? Tamquam hoc dicturus fuisset: Separabunt illi quidem vos, sed ego vos colligam; aut, separabunt quidem illi vos, sed venit hora laticitiae vestrae. Quid ergo ibi facit hoc verbum quod ait, *sed venit hora*, quasi consolationem eis promitteret post tribulationem: cum magis dicere debuisset videatur indicativo modo, Et venit hora? Sed non ait, Et venit, cum tribulationem super tribulationem, non consolationem post tribulationem venturam illis esse praediceret. An forte sic eos illa de synagogis separatio fuerat turbatura, ut mori mallent, quam in hac vita sine Iudaeorum congregationibus immorari? Absit ut sic turbarentur, qui Dei, non hominum gloriam requirebant. Quid ergo est *extra synagogas facient vos, sed venit hora*; cum potius dicere debuisset videatur, et venit hora, *ut omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se praestare Deo*? Neque enim saltem dictum est, Sed venit hora ut interficiant vos, quasi ut eis

mors pro consolatione illius separationis accideret; sed *venit, inquit, hora ut omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se praestare Deo*. Prorsus non mihi videtur aliud significare voluisse, nisi ut intelligeret atque gauderent tam multos se Christo acquisituros, cum de Iudaeorum congregationibus pellerentur, ut eos non sufficeret pellere, sed non sinerent vivere, ne omnes ad nomen Christi sua praedicatione converterent et ab observatione Iudaismi, tamquam divinae veritatis, averterent. Hoc enim de Iudaicis dictum debemus accipere, de quibus dixerat: *Extra synagogas facient vos*. Nam testes, id est, martyres Christi, etiamsi occisi sunt a gentilibus; non tamen illi arbitrati sunt Deo, sed diis suis falsis obsequium se praestare, cum haec facerent. Iudaeorum autem omnis qui occidit praedicatores Christi, Deo se praestare putavit obsequium; credens quod desererent Deum Israel, quicumque converterentur ad Christum. Ut enim et ipsum Christum occiderent, ista ratione commoti sunt: nam eorum de hac re etiam verba conscripta sunt. *Videtis quia totus mundus post eum abiit; si dimiserimus eum vivere, venient romani, et tollent nobis et locum et gentem* (IOANN. XII, 19). Et quod Caiphas dixit: *Expediit ut unus homo moriatur pro populo, et non tota gens pereat* (Ibid. XI, 48). Et in hoc ergo sermone suos discipulos suo erexit exemplo, quibus dixerat: *Si me persecuti sunt, et vos persequuntur* (IOANN. XV, 20): ut quemadmodum illum occidendo, Deo se praestitisse obsequium putaverunt, sic etiam illos.

355^s Iste itaque sensus est in his verbis: *Extra synagogas facient vos*, sed nolite solitudinem formidare: separati quippe a congregatione eorum, tam multos in nomine meo congregabitis, ut illi metuentes ne templum, quod erat apud eos,

et omnia legis veteris sacramenta deserantur, interficiant vos, sic fundentes sanguinem vestrum, ut Deo se praestare arbitrentur obsequium. Ecce est illud quod de his dixit Apostolus: *Zelum Dei habent, sed non secundum scientiam* (Rom. x, 2): obsequium se putant praestare Deo, interficiendo famulos Dei. O error horrendus! Itane ut placeas Deo, percutis placentem Deo; et templum Dei vivum te feriente prosternitur, ne Dei templum lapideum deserat? O execrabilis caecitas! Sed ex parte in Israel facta est, ut plenitudo gentium intraret (Ibid. xi, 25): ex parte, inquam, facta est, non ex toto. Non enim omnes, sed aliqui ex ramis fracti sunt, ut insereretur oleaster. Nam Spiritu sancto implente discipulos Christi, cum linguis omnium gentium loquerentur, cum per eos divina miracula frequentarentur, et divina eloquia spargerentur, etiam occisus ita dilectus est Christus, ut eius discipuli expulsi a congregationibus Iudaeorum, ex ipsis quoque Iudaeis ingentem multitudinem congregarent, et nullam solitudinem formidarent. Hinc ergo accensi ceteri reprobi et caeci, zelum Dei habentes, sed non secundum scientiam, et obsequium se praestare Deo credentes, occidebant eos. Sed pro illis occisus colligebat eos, qui de his futuris antequam occideretur, instruxerat eos, ne ignaros atque imparatos animos mala inopinata et improvisa, quamvis cito transitura, turbarent, sed praecognita et patienter accepta ad bona semperna perducerent. Hanc enim fuisse causam ut haec eis praenuntiaret, etiam ipse demonstravit adiungens: *Sed haec locutus sum vobis, ut cum venerit hora eorum, reminiscamini, quia ego dixi vobis* (Ioann. xvi, 4). Hora eorum hora tenebrosa, hora nocturna. *Sed in die mandavit Dominus misericordiam suam, et in*

nocte declaravit (PSAL. xli, 9): quando nox Iudaeorum separatam a se diem christianorum nulla confusione fuscavit; et quando carnem occidere potuit, fidem tenebrare non potuit.

Varia de SS. Namine Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENESE, VOL. II, SERM. 43).

O igitur amosissimum et gratiosissimum Nomen! O Nomen sanctum! O Nomen plenum, et omni dulcedine plenum! Hoc quidem est illud sanctissimum Nomen quod fuit tantum ab antiquis Patribus desideratum, tantis anxietatibus expectatum, tantis languoribus prolongatum, tantis suspiriis invocatum, tantis lacrymis postulatam, sed tempore gratiae misericorditer donatum: hoc quidem desiderabat Propheta, quum ait: *Die auiuae meae: Salus tua ego sum; quasi diceret: O Domine, satis dixisti: Haec dicit Dominus exercituum; Deus ultionum et Dominus iustus noster; absconde, quaeso, nomen potentiae, non audiat nomen vindictae, taceatur nomen iustitiae, da nobis nomen misericordiae: Sonet nomen Iesu in auribus meis; quia tunc vere vox tua dulcis, et facies tua decora.*

Ecce, dulce refrigerium Nomen Iesu, sine quo tam Patres antiqui, quam etiam homines novi Testamenti in vacuum speraverunt habere salutem; ideo dicitur Matth. ii: *Ait Angelus ad Ioseph: Vacabis nomen eius Iesum, ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum.* Et iterum (Act. x), ait Petrus: *Hinc Propheta omnes testimonium perhibent remissionem peccatorum accipere per nomen eius: omnes qui credent in eum, scilicet, fide operante per dilectionem: et I Ioann. ii ait: Scribo vobis, filii mei, quia remittuntur vobis peccata vestra per Nomen eius.* Et iterum (Act. iv), Petrus ait: *Non enim aliud Nomen est hominibus sub caelo datum in quo oportet nos salvos fieri.* Et iterum paulo ante de eodem nomine ait: *Non est in aliquo alio salus.*

SABBATO
IN VIGILIA PENTECOSTES

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM IOANNEM.
Ioann. XIV, 15-21.

In illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis: Si diligitis me, mandata mea servate.

16. Et ego rogabo Patrem, et alium Paracletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum,

17. Spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere, quia non videt eum, nec scit eum. Vos autem cognoscetis eum: quia apud vos manebit, et in vobis erit.

18. Non relinquam vos orphanos: veniam ad vos.

19. Adhuc modicum: et mundus me iam non videt. Vos autem videtis me: quia ego vivo, et vos vivetis.

20. In illo die vos cognoscetis, quia ego sum in Patre meo, et vos in me, et ego in vobis.

21. Qui habet mandata mea, et servat ea, ille est qui diligit me. Qui autem diligit me, diliget a Patre meo: et ego diligam eum, et manifestabo ei meipsum.

Homilia S. Augustini Episcopi.

IN EVANG. IOANN. TRACT. 74. 75.

356 **A**UDIVIMUS, fratres, cum Evangelium legeretur, Dominum dicentem: *Si diligitis me, mandata mea servate: et ego rogabo Patrem, et alium Paracletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum, Spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere; quia non videt eum, nec scit eum. Vos autem cognoscetis eum, quia apud vos manebit, et in vobis erit.* Multa sunt, quae in istis paucis verbis Domini requirantur: sed multum est ad nos, vel omnia quae hic quaerenda sunt quaerere, vel omnia quae hic quaerimus invenire. Verumtamen quantum nobis Dominus donare dignatur, pro nostra et vestra capacitate, quid dicere debeamus, et quid audire debeatis, attendentes, per nos, charissimi, quod possumus sumite, et ab illo quod non possumus poscite. Spiritum Paracletum Christus promisit apostolis, quo autem modo promiserit, advertamus. *Si diligitis me, inquit, mandata mea servate, et ego rogabo Patrem, et alium Paracletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum, Spiritum veritatis.* Hic est utique in Trinitate Spiritus sanctus, quem Patri et Filio consubstantiali et coaeternum fides catholica constituit: ipse est de quo dicit Apostolus: *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis* (Rom. v, 5). Quomodo ergo Dominus dicit: *Si diligitis me, mandata mea servate; et ego*

*rogabo Patrem, et alium Paracletum dabit vobis; cum hoc dicat de Spiritu sancto, quem nisi habeamus, nec diligere Deum possumus, nec eius mandata servare? Quomodo diligimus ut eum accipiamus, quem nisi habeamus, diligere non valeamus? aut quomodo mandata servabimus, ut eum accipiamus, quem nisi habeamus, mandata servare non possumus? An forte praecedit in nobis charitas, qua diligimus Christum, ut diligendo Christum eiusque mandata faciendo, mereamur accipere Spiritum sanctum, ut charitas non Christi, quae iam praecesserat, sed Dei Patris diffundatur in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis? Perversa est ista sententia. Qui enim se Filium diligere credit et Patrem non diligit, profecto nec Filium diligit, sed quod sibi ipse confinxit. Deinde apostolica vox est: *Nemo dicit Dominus Iesus, nisi in Spiritu sancto* (I Cor. xii, 3). Et quis Dominum Iesum, nisi qui eum diligit, dicit, si eo modo dicit, quo Apostolus intelligi voluit? Multi enim voce dicunt, corde autem et factis negant: sicut de talibus ait: *Confitentur enim se nosse Deum, factis autem negant* (Tit. i, 16). Si negatur factis, procul dubio etiam dicitur factis. Nemo itaque dicit Dominus Iesus animo, verbo, facto, corde, ore, opere, nemo dicit Dominus Iesus, nisi in Spiritu sancto: et nemo sic dicit, nisi qui diligit. Iam itaque Apostoli dicebant, Dominus Iesus. Et si eo modo dicebant ut non fecte dicerent, ore confitentes, corde et factis negantes; forsus si veraciter hoc dicebant, procul dubio diligebant. Quomodo igitur diligebant, nisi in Spiritu sancto? Et tamen eis prius imperatur, ut diligant eum et eius mandata conservent, ut accipiant Spiritum sanctum: quem nisi haberent, profecto diligere et mandata servare non possent.*

3557 Restat ergo, ut intelligamus Spiritum sanctum habere qui diligit, et habendo mereri ut plus habeat et plus habendo plus diligit. Iam itaque habebat Spiritum discipuli, quem Dominus promittebat, sine quo eum Dominum non dicebant; nec tamen eum adhuc habebant, sicut eum Dominus promittebat. Et habebant ergo et non habebant, qui quantum habendus fuerat, nondum habebant. Habebant itaque minus, dandus erat eis amplius. Habebant occulte, accepturi fuerant manifeste: quia et hoc ad maius donum sancti Spiritus pertinebat, ut eis innotesceret quod habebant. De quo munere loquens Apostolus ait: *Nos autem non spiritum huius mundi accepimus, sed Spiritum qui ex Deo est, ut sciamus quae a Deo donata sunt nobis* (I COR. II, 12). Nam et ipsam manifestam imperitionem Spiritus sancti non semel, sed bis numero Dominus egit. Mox enim ut resurrexit a mortuis insufflans ait: *Accipite Spiritum sanctum* (IOANN. XX, 22). Numquid igitur quia tunc dedit, ideo non misit etiam postea quem promisit? Aut non idem ipse est Spiritus sanctus, qui et tunc est insufflatus ab ipso, et postea ab ipso missus e caelo? Quapropter cur ipsa quae facta est evidenter donatio eius, bis facta fuerit, alia quaestio est: fortassis enim propter duo praecepta dilectionis, hoc est proximi et Dei, ut commendaretur ad Spiritum sanctum pertinere dilectio, haec eius gemina est in manifestatione facta donatio. Et si alia causa quaerenda est, non nunc eius inquisitione in longiorem quam oportet modum sermo iste mittendus est: dum tamen constet, sine Spiritu sancto Christum nos diligere et mandata eius servare non posse; et id nos posse atque agere tanto minus, quanto illum percipimus minus; tanto autem amplius quanto illum percipimus amplius. Proin-

de non solum non habenti, verum etiam habenti non incassum promittitur: non habenti quidem, ut habeatur; habenti autem, ut amplius habeatur. Nam nisi ab alio minus, ab alio amplius haberetur, sanctus Eliseus sancto Eliae non diceret: *Spiritus qui est in te, duplo sit in me* (IV REG. II, 9).

Quando autem ait Ioannes Baptista: *Non enim ad mensuram dat Deus Spiritum* (IOANN. III, 34), de ipso Dei Filio loquebatur, cui non est datus Spiritus ad mensuram; quia in illo inhabitat omnis plenitudo divinitatis (COLOSS. II, 9). Neque enim sine gratia Spiritus sancti est mediator Dei et hominum homo Christus Iesus (I. TIM. II, 5): nam et ipse dicit de se fuisse propheticum illud impletum: *Spiritus Domini super me; propter quod unxit me; evangelizare pauperibus misit me* (LUC. II, 18-21). Quod enim est Unigenitus aequalis Patri, non est gratiae, sed naturae: quod autem in unitatem personae Unigeniti assumptus est homo, gratiae est, non naturae, consistente Evangelio atque dicente: *Puer autem crescebat et confortabatur plenus sapientia, et gratia Dei erat in illo* (LUC. II, 40). Ceteris autem ad mensuram datur et datus additur, donec unicuique pro modo suae perfectionis propria mensura compleatur. Unde et monet Apostolus: *Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad temperantiam, unicuique sicut Deus paritulus est mensuram fidei* (ROM. XII, 3). Neque enim ipse dividitur Spiritus, sed dona per Spiritum: nam *divisiones donationum sunt, idem autem Spiritus* (I COR. XII, 4).

Quod vero ait: *Rogabo Patrem, et alium Paracletum dabit vobis* (IOANN. XIV, 16), ostendit et seipsum esse Paracletum. Paracletus enim latine dicitur advocatus: et dictum est de Christo: *Advocatum habemus ad Patrem Iesum Christum in-*

stium (I IOANN. II, 1). Sic autem mundum dixit non posse accipere Spiritum sanctum, sicut etiam dictum est: *Prudentia carnis inimica est in Deum, legi enim Dei non est subiecta, nec enim potest* (ROM. VIII, 7): velut si dicamus, Iniustitia iusta esse non potest. Mundum quippe ait hoc loco, mundi significans dilectores, quae dilectio non est a Patre (I IOANN. II, 16). Et ideo dilectioni huius mundi, de qua satis agitur ut minuatur et consumatur in nobis, contraria est dilectio Dei, quae diffunditur in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis (ROM. V, 5). Mundus ergo eum accipere non potest, quia non videt eum, neque scit eum. Non enim habet invisibiles oculos mundana dilectio, per quos videri Spiritus sanctus nisi invisibiliter non potest.

3560 *Vos autem, inquit, cognoscetis eum, quia apud vos manebit, et in vobis erit.* Erit in eis ut maneat, non manebit ut sit: prius est enim esse alicubi, quam manere. Sed ne putarent quod dictum est, *apud vos manebit*, ita dictum quemadmodum apud hominem hospes visibiliter nianera consuevit, exposuit quid dixerit, *apud vos manebit*, cum adiunxit et dixit, *in vobis erit*. Ergo invisibiliter videtur: nec si non sit in nobis, potest esse in nobis eius scientia. Sic enim a nobis videtur in nobis et nostra conscientia: nam faciem videmus alterius, nostram videre non possumus; conscientiam vero nostram videmus, alterius non videmus. Sed conscientia nunquam est, nisi in nobis; Spiritus autem sanctus potest esse etiam sine nobis; datur quippe ut sit et in nobis. Sed videri et sciri quemadmodum videndus et sciendus est, non potest a nobis, si non sit in nobis.

3561 Post promissionem Spiritus sancti, ne quisquam putaret, quod ita eum Dominus daturus fuerat velut pro seipso, ut non et ipse cum eis esset futurus, adie-

cit atque ait: *Non relinquam vos orphanos, veniam ad vos.* Orphani, pupilli sunt. Illud enim graecum eiusdem rei nomen est, hoc latinum: nam et in Psalmo ubi legimus: *Pupillo tu eris adiutor* (PSAL. IX, 14), graecus habet orphano. Quamvis ergo nos Filius Dei suo Patri adoptaverit filios, et eundem Patrem nos voluerit habere per gratiam, qui eius Patre est per naturam: tamen etiam ipse circa nos paternum affectum quodammodo demonstrat, cum dicit: *Non relinquam vos orphanos, veniam ad vos.* Hinc est quod etiam sponsi filios nos appellat, ubi dicit: *Veniet hora ut auferatur ab eis sponsus, et tunc ieiunabunt filii sponsi* (MATTH. IX, 15). Quis autem sponsus, nisi Dominus Christus?

Deinde sequitur et dicit: *Adhuc modicum, et mundus me iam non videt* (IOANN. XIV, 19). Quid enim, tunc eum videbat mundus? quandoquidem mundi nomine vult intelligi eos, de quibus superius est locutus, dicens de Spiritu sancto: *Quem mundus accipere non potest, quia non videt eum neque cognoscit eum?* (IOANN. XIV, 17). Videbat eum plane mundus carnis oculis in carne conspicuum, non autem videbat quod in carne Verbum latebat; videbat hominem, non videbat Deum; videbat indumentum, non videbat indutum. Sed quoniam post resurrectionem etiam ipsam carnem suam, quam non solum videndam, verum etiam contrectandam demonstravit suis, noluit demonstrare non suis; hinc fortasse intelligendum est esse dictum: *Adhuc modicum, et mundus me iam non videt: vos autem videbitis me; quia ego vivo, et vos vivetis.*

3562 Quid est, quia ego vivo, et vos vivetis? Cur de praesenti se dixit vivere, illos autem de futuro esse victuros, nisi quia vitam etiam carnis utique resurgentis, qualis in ipso praecedebat, et illis est

pollicitus securam? Et quia ipsius mox futura erat resurrectio, praesentis posuit temporis verbum propter significandam celeritatem: illorum autem quoniam saeculi differtur in finem, non aut vivitis, sed *vivētis*. Duas ergo resurrectiones, suam, scilicet, mox futuram et nostram in saeculi fine venturam, duobus verbis praesentis temporis et futuri eleganter breviterque promisit. *Quia ego*, inquit, *vivo, et vos vivētis*: quia ille vivit, ideo et nos vivemus. *Per hominem quippe mors, et per hominem resurrectio mortuorum. Sicut enim in Adam omnes moriuntur, sic in Christo omnes vivificantur* (I Cor. xv, 21, 22). Quoniam nemo ad mortem nisi per illum, nemo ad vitam nisi per Christum. Quia non viximus, mortui sumus: quia vixit ipse, vivemus nos. Mortui sumus illi, quando viximus nobis: quia vero mortuus ille pro nobis, et sibi vivit et nobis. Quia enim vivit ille, et nos vivemus. Nam sicut per nos mortem habere potuimus, non sic et vitam per nos habere possumus.

3564 *In illo die, inquit, vos cognoscetis, quia ego sum in Patre meo, et vos in me, et ego in vobis* (IOANN. XIV, 20). In quo die, nisi de quo ait: *et vos vivētis*? Tunc enim erit, ut possumus videre quod credimus. Nam et nunc est in nobis et nos in illo: sed hoc nunc credimus, tunc etiam cognoscemus, quamvis et nunc credendo noverimus, sed quod contemplando noscimus. Quamdiu enim sumus in corpore, quale nunc est, id est, corruptibile quod aggravat animam, peregrinamur a Domino: per fidem enim ambulamus, non per speciem (II Cor. v, 6. ss.). Tunc ergo per speciem, quoniam videbimus eum sicuti est. Nam si etiam nunc Christus in nobis non esset, non diceret Apostolus: *Si autem Christus in vobis, corpus quidem mortuum est pro-*

pter peccatum, spiritus autem vita est propter iustitiam (ROM. VIII, 10). Quia vero et nos etiam tunc in illo sumus, satis ostendit, ubi dicit: *Ego sum vitis, vos palmiles* (IOANN. XV, 5). In illo ergo die, quando vivemus ea vita, qua mors absorbebitur, cognoscemus quia ipse in Patre, et nos in ipso, et ipse in nobis: quia tunc perficietur hoc ipsum, quod et nunc inchoatum est iam per ipsum, ut sit in nobis et nos in ipso.

3565 *Qui habet, inquit, mandata mea, et servat ea, ille est qui diligit me* (Ibid. XIV, 21). Qui habet in memoria, et servat in vita; qui habet in sermonibus, et servat in moribus; qui habet audiendo et servat faciendo; aut qui habet faciendo, et servat perseverando; ipse est, inquit, qui diligit me. Opere est demonstranda dilectio, ne sit infructuosa nominis appellatio. *Et qui diligit me, inquit, diligetur a Patre meo, et ego diligam eum, et manifestabo ei meipsum*. Quid est, *diligam*, tamquam tunc dilecturus sit et nunc non diligit? Absit. Quomodo enim nos Pater sine Filio, aut Filius sine Patre diligeret? Quomodo cum inseparabiliter operentur, separabiliter diligunt? Sed ad hoc dixit *diligam eum*, ad quod sequitur, *et manifestabo ei meipsum*. Diligam et manifestabo: id est, ad hoc diligam, ut manifestem. Nunc enim ad hoc dilexit, ut credamus et mandatum fidei tenamus: tunc ad hoc diliget, ut videamus, et ipsam visionem mercedem fidei capiamus: quia et nos nunc diligimus, credendo quod videbimus; tunc autem diligemus, videndo quod credimus.

Varia de SS. Nomine Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENENSI, VOL. II, SERM. 49).

3566 **H**oc quidem Nomen Iesus (Exod. xxviii) per nomen Domini Tetragrammaton praefiguratum est. Secundum enim Nicolaum de Lyra supra Exod. xxviii sextum ornamentum summi Sacerdotis erat lamina aurea pendens in fronte eius, ligata cum mitra filis hyacinthinis, in quo erat nomen Domini Tetragrammaton scriptum: haec autem ad modum coronae erat formata; unde et corona imperfecta denominabatur; quia solum protendebatur ab aure ad aurem, transiens super frontem, secundum Iosephum, et Rabi Salomonem, ita quod ipsa cum semicirculo quod erat ex parte posteriori capitis faciebat quasi coronam perfectam. Nam circa finem praedicti capituli Dominus ad Moysen ait: *Facies et laminam de auro purissimo,*

in qua sculpsit opere coelatoris sanctum Dominum, id est, nomen Dei Tetragrammaton, secundum Nicolaum de Lyra.

3567 Et idem in quaest. contra Iudaeos super illo verbo Ieremiae xxii, circa finem: *Perversistis verba Dei viventis, Domini exercituum, inquit: Ubi nos habemus Dominum, in Hebraeo ponitur nomen Domini Tetragrammaton, quod signat divinam naturam secundum suas proprietates intrinsecas, absque respectu ad extra.*

3568 Hoc siquidem nomen in lamina aurea scriptum partabat Pontifex in fronte scriptum quando ingrediebatur sancta sanctorum; ut mystice designaret quod nulla anima introibit in templum regni coelorum ad sacrificandum Deo sacrificium laudis, nisi nomen Iesu portet scriptum in fronte sua, et sic sacrificabit tunc Deo sacrificium laudis.

